

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 29

v Celovcu, dne 17. julija 1958

Cena 1.50 šilinga

Kje je vir bolezni?

Zadnji teden minulega šolskega leta so poskusili v Pliberku, Vovbrah in tudi drugod vprizoriti šolsko stavko. Deloma se je stvar posrečila, ker so celo državni in občinski krogi odvrčali otroke od šolskega obiska. Kaj je otroku ljubše? Počitnice ali šola? Vsekakor počitnice!

Če pa pregledamo dejansko stanje, moramo z velikim začudenjem motriti zadržanje Volkspartei, ki je v šolski pododbor parlamenta poslala tajnika trgovske zbornice dr. Weissmanna, kot da bi hotela s tem reči, da je šolsko vprašanje po njenem mnenju zadeva šilingov in ne kulturno vprašanje. Mi poznamo prav dobro tudi druge pripadnike Volkspartei, ki ne soglašajo z dr. Weissmannom in so celo veseli dejstva, da je ta Weissmann doživel s svojim šovinizmom polom in mu ni preostalo drugega, kot da je odstopil kot predsednik tega odbora.

§ 2 člena 7 državne pogodbe jasno pravi: treba je „šolske načrte pregledati ter ustanoviti poseben oddelek šolske nadzorne oblasti“. Če bi prosvetno ministrstvo ali zvezna vlada ustanovila ta poseben oddelek šolske nadzorne oblasti, tedaj bi bile šolske stavke odveč, ker bi se s tem vprašanjem pečali šolniki in ne upravniki šilingov in tudi ne takozvani „pomnavalci“ razmer, ki sedijo na okrajnih glavarstvih.

Kakor je prosvetni minister dr. Heinrich Drimmel leta 1957 z dekretom ustanovil posebno srednjo šolo, — ki je med tem že z delom dokazala svojo življenjsko sposobnost, — tako bi bil moral z dekretom ustanoviti tudi posebni šolski oddelek z nalogo, da uredi šolske probleme na jezikovno mešanem ozemlju. Mi dobro vemo, da je bila to tudi dejanska namera gospoda ministra, da pa je bil prisiljen v drugo smer. Mi tudi dobro vemo, da je v ozadju oseba, ki na eni strani zagovarja neizbrisno znamenje sv. krsta, ki nalaga kristjanom tudi dolžnosti, na drugi strani pa zagovarja „Elternrecht“ brez vsakega pridržka. Če so starši pri sv. krstu po botrih dali izjavo in sprejeli nase jasno določene obveznosti, tedaj ta njihova obveza drži tudi vnaprej in nimajo v tem pogledu več proste izbire, marveč so dolžni, da kot katoličani izpolnjujejo svoje obveznosti.

Isto velja za slovenske starše. Če so oni otroka spravili na svet, tedaj so postavili s tem dejstvo, ki je neoporekljivo in drži za vse slučaje, ker v naravi ni mogoče, da bi slovenski oče in slovenska mati rodila — nemškega otroka.

Gospod „šolski strokovnjak“ dr. Mayrhofer sešteva učne ure za „posiljeno“ nemško mladino. Ta gospod naj bi vendar enkrat sešel ure, ki so jih zgubili slovenski otroci v monarhiji, v prvi in drugi republiki, ko ni bilo slovenskega pouka. To vse gospoda poslanca velikovskega okraja ne zanima. Nemška gloriola mu je nad vse. Kako se godi Slovincem, ni važno. On gre tako daleč, da istoveti pogodbo med delodajalcem in delojemalcem z šolsko obveznostjo, katero predpisuje državni šolski zakon iz leta 1869. Šolska zadeva ni zadeva kolektivne pogodbe, marveč je ustavni zakon naše države in bi ga moral poznati tudi gospod velikovski podglavar.

Poznamo nadučitelja ali če hočete šolskega direktorja, ki je staršem, kateri so zadržali otroke doma, poslal posebno pismo, da izjavijo, ali je otrok ostal doma zaradi „štrajka“, potem ne bo kaznovan; če pa je ostal doma zaradi dela, pa ima računati s kaznijo.

Da bo slika popolna, pa je treba še omeniti izjavo glasilca socialistične stranke z dne 9. julija, ki zagotavlja, da ne bo zasledovan nihče, ki se je udeležil šolskega štrajka. Zamolči pa, da bo kaznovan tisti kmet, ki je pridržal otroka doma zaradi nujnega kmečkega dela.

Pri vseh zamotanosti šolskega problema

Ameriške čete so se izkrcale v Libanonu

Okrog pol dveh popoldne so se minuli torek pred Beirutom, prestolnico Libanona ob Sredozemskem morju, pojavili obrisi mogočnih bojnih ladij. Bile so edinice ameriške 6. flote, ki stalno križari v Sredozemskem morju in je bila zadnje dni zaradi dogodkov v Libanonu v stalni pripravljenosti. Kmalu so se od težke križarke „Essex“ odtrgale skupine brzih motornih čolnov, ki so bili polni do zob oboroženih vojakov. Ko so čolni trčili na plitko obalo, so vojaki poskakali na suho. Sledil je drugi, tretji in četrti val. Kmalu je bilo 5000 z lahkimi in srednjim orožjem opremljenih „pomorskih strelcev“ (Marines), ameriških elitnih čet, na suhem.

Prebivalce Libanona je privabil nenavadni prizor. Izkrcaje se je izvršilo popolnoma v miru, nekateri Libanonci so došli celo mahali z robci. Samo neki muslimanski kavarnar je jezno vihtel dolg kuhinjski nož in kričal, da bo vsem Amerikancem razparal trebuhe. Nekaj ameriških vojakov je opazovalo ta prizor iz bližine nekaj metrov z žvečilnim gumijem v ustih. Njihovi trebuhu so ostali celi.

Ameriške čete so zasedle mednarodno letališče v bližini Beiruta ter se utaborile na prostem. Zaenkrat se še niso podale v mesto. Druga kolona vojakov se pa je napotila proti pristaniškemu mestu Tripoli, kjer še vedno divjajo boji med uporniki in vladi zvestimi četami predsednika Chamouna.

V Washingtonu pa je predsednik Eisenhower izjavil, da ga je libanonska vlada zaprosila za vojaško pomoč. Ameriška vlada je na podlagi obstoječih prijateljskih pogodb med obema državama (znana „Trumanova doktrina“) želji ustregla, da zaščiti življenje in premoženje svojih državljanov v Libanonu. Naglasil je, da izkrcaje ameriških čet v Libanonu ni „vojno dejanje“ in da se bodo čete umaknile čim bo v deželi zopet zavlada red in mir.

V New Yorku se je sestal Varnostni svet Združenih narodov, da razpravlja o položaju v Libanonu. Zaradi nasprotovanja sovjetskega zastopnika Soboleva svet ni mogel sprejeti nobenega sklepa. Zato je bila na koncu seja odgojena.

Izkrcaje v Libanonu je odgovor Amerike na državni udar v Iraku, o katerem poročamo spodaj. Cečovodi nafte vodijo iz Iraka preko Libanona k Sredozemskemu morju. Libanon je ostal po državnem udaru edina postojanka Zapada. Amerika je s tem korakom pokazala Sovjetom, ki vretje arabskega nacionalizma izkoriščajo za svojo „hladno vojno“ proti Zapadu, da je mera potrepljivosti polna.

Državni udar v Iraku

V Bagdadu, prestolnici Iraka, se je v noči od minule nedelje na ponedeljek odigrala krvava drama. Skupina oficirjev, ki se je pod vodstvom generala Abdela Kerima Kassena z vojaki obkolila kraljevsko palačo, da odstavi kralja. Straža jih ni pustila noter. Hrup je zbudil iz spanja prestolonaslednika princa Abdula Illaha, ki je zahtevo upornikov odklonil. Začelo se je streljanje in to je bil znak za splošni upor. Množice so navalile na britansko poslaništvo in ga požgale.

Državne meje zaprte

Uporni vojaški oddelki so med tem zasedli vsa javna poslopja v prestolnici ter radijsko postajo. Vse telefonske in telegrafске zveze z inozemstvom so bile pretrgane.

Bagdadski radio se je proglasil za „Radio republike Irak“ in oddaja večkrat nasprotujoče si novice. Usoda kralja Feisala II. je negotova, ministrski predsednik Nuri paša, dolgoletni prijatelj Angležev, je baje bil ubit.

Irak je dežela z bogato zgodovino, ki sega nazaj v temo predzgodovinskih časov. Po bajkah in legendah je bila ondi zibelka človeštva. Baje se je nekje med rekama Eufratom in Tigrisom nahajal svetopisemski raj, v katerem sta živel prva človeka pred izvirnim grehom. Tam sta stali nekoč veliki mesti Ninive in Babilon, kamor so bili odvedli Jude v sužnost. Zadnja leta preučujejo strokovnjaki razvaline mesta Ur, ki je najstarejša naselbina na svetu. Kjer se danes širijo razvaline, pokrite z odejo puščavskega peska, je pred 6000 leti bilo cvetoče mesto.

pa ne vidimo izhoda ne v Elternrehtu in ne v glasovanju vseh volilnih upravičencev, ki pogosto nimajo niti otrok na šolah. Reda na šolah z dvojezičnim poukom ne bo tako dolgo, dokler ne bo prosvetno ministrstvo z odredbo ustanovilo ustreznega posebnega oddelka nadzorne šolske oblasti. To bo s strokovnega vidika reševalo vprašanje, ki ne more in ne sme biti vprašanje OeVP in ne SPOe, marveč avstrijsko državno vprašanje, ki ga je tudi v smislu resolucije kongresa Mednarodne unije evropskih manjšin moč reševati le ob sodelovanju prizadete manjšine.

- KRATKE VESTI -

DOSMRTNO JEČO ZA MORILCA DVEH OTROK je izreklo sodišče v Kapfenbergu proti 54-letnemu Albinu Voglu, ki je na tamošnjem Grajskem griču dne 22. oktobra 1956 z nožem umoril 8-letno Urško in 5-letnega Klauša, otroka urarja Seiberta. Proces proti Voglu je zbudil veliko zanimanje po vsej Avstriji, kajti njegovo dejanje spada med najogabnejša grozodejstva povojnega časa.

UPOR JE IZBRUHNIL V KITAJSKI PROVINCI SINKIANG, ki šteje 5 milijonov prebivalcev, od katerih je le 10% Kitajcev. Večino tvorijo Mongoli. Ta pokrajina meji na Tibet in Sovjetsko zvezo. Komunistični kitajski listi so prebivalce Sinkianga obdolžili „nacionalističnega revizionizma“, ker so zahtevali lastno državo. Osrednje oblasti v Pekingu so tudi med komunističnimi funkcionarji, ki so baje v velikem številu tudi zapadli tej „zmoti“, izvedle temeljito in obsežno „čistko“. Upor je bil v krvi zaduščen.

V RIMU IN FLORENCI SO PREPOVEDALI VOZŃJO z motornimi dvokolesi (rolerji itd.) ponoči. Oblasti so ukrep utemeljile s tem, da ta vozila povzročajo preveč hrupa, ki moti številne tujce na obisku v Italiji pri njihovem nočnem spancu.

DVE TRETJINI PREDVOJNEGA ZLATA SE JE VRNILO zopet v zakladnice Avstrijske narodne Banke. Ob prihodu nacistov leta 1938 je Avstrijska narodna banka morala izročiti „rajhu“ vse svoje zlato. Ob koncu vojne so ga potem zavezniki našli po raznih skrivališčih in posebna mednarodna komisija ga je potem počasi vračala prvotnim lastnikom. Že pred leti je Avstrija dobila znaten predujem na njej pripadajoči delež, na seji zadnjega ministrskega sveta pa je finančni minister dr. Kamitz sporočil, da je prejel še nadaljnjih 6150 kg čistega zlata.

OBESIL SE JE V ZAPORU v Bonnu bivši SS-ovski podčastnik Martin Knittler, ki bi se moral zagovarjati pred sodiščem zaradi umora 11.000 jetnikov v koncentracijskem taborišču Sachsenhausen. V Kairu so egiptovske oblasti aretirale bivšega SS-ovskega zdravnika dr. Eiseleja, ki ga zahtevajo nemške oblasti zaradi tisočih umorov v koncentracijskem taborišču Buchenwald, kjer je „prakticiral“ med zadnjo vojno.

KROKODILJE SOLZE SO TOČILI bivši pripadniki oddelkov SS, ki so se zbrali v Lengü na Vestfalskem. Pred 2000 poslušalci je tam bivši general „Waffen-SS“ Kurt Mayer izjavil, da njega prevzema „pekoč sram“ zaradi dejanj Sommerja in drugih SS-ovskih rabljev med vojno. V isti sapi je trdil, da so SS-ovci nedolžni pri ustanovitvi tretjega rajha, nacizma in vojne, ter zahteval, da bonnska vlada končno ukine vse diskriminacije proti bivšim pripadnikom teh oddelkov, ki so se s svojimi grozodejstvi vtisnili v spomin vseh v minulí vojni po Nemcih zasedenih evropskih narodov.

NOVI JUGOSLOVANSKI GENERALNI KONZUL v Celovcu g. Boris Trampuž je nastopil minuli teden svoje službeno mesto in je obiskal deželnega glavarja g. F. Wedeniga ter druge predstavniške oblasti.

PROIZVODNJA DEŽNIKOV V ZAPADNI NEMČIJI je leta 1957 preseгла 8,5 milijonov komadov in se je povečala za 20% v primeru z letom 1956. Povečano deževje v vseh letnih časih je povzročilo to svojevrstno konjunkturo. V severnem Porenju si je vsaka tretja ženska lani kupila nov dežnik.

PREPIR V JUGOSLOVANSKI KRALJEVSKI HIŠI. Princesa Julijana Karadjorjevič, ki živi v Buenos Airesu (Argentina) bo nastopila v nekem filmu v vlogi deklice, ki je propadla. Zaradi te vloge, ki jo je 18-letna princesa že prevzela, vlada veliko nezadovoljstvo v družini bivšega kralja Petra, čigar nečakinja je novopečena filmska igralka. Menijo, da vloga ni primerna za članico kraljevskega rodu...?

manova doktrina“) želji ustregla, da zaščiti življenje in premoženje svojih državljanov v Libanonu. Naglasil je, da izkrcaje ameriških čet v Libanonu ni „vojno dejanje“ in da se bodo čete umaknile čim bo v deželi zopet zavlada red in mir.

V New Yorku se je sestal Varnostni svet Združenih narodov, da razpravlja o položaju v Libanonu. Zaradi nasprotovanja sovjetskega zastopnika Soboleva svet ni mogel sprejeti nobenega sklepa. Zato je bila na koncu seja odgojena.

Izkrcaje v Libanonu je odgovor Amerike na državni udar v Iraku, o katerem poročamo spodaj. Cečovodi nafte vodijo iz Iraka preko Libanona k Sredozemskemu morju. Libanon je ostal po državnem udaru edina postojanka Zapada. Amerika je s tem korakom pokazala Sovjetom, ki vretje arabskega nacionalizma izkoriščajo za svojo „hladno vojno“ proti Zapadu, da je mera potrepljivosti polna.

Irak ima površino 171.000 kvadratnih milj in približno 5 milijonov prebivalcev. Največje bogastvo Iraka je petrolej, kajti v njegovih tleh se nahajajo ležišča tega „tekočega zlata“ naše dobe, ki sodijo med največja na svetu. Izkoriščajo jih angleške petrolejske družbe. Skoraj polovico potreb Evrope po tekočem gorivu so v zadnjih letih krili iz iraških vrelcev, od katerih vodijo cečovodi preko Sirije in Libanona v pristanišči Bania in Tripoli ob Sredozemskem morju.

Iraška vlada je iz dohodkov vrelcev (polovico dobička pripada njej) mogla znatno dvigniti šolsko raven v državi, gradila je ceste, podvzela je velika izsuševalna dela.

Državni udar v Iraku je prišel precej nepričakovano in je posebno v Londonu izzval pravcat preplah. Delnice iraške petrolejske družbe so na londonski borzi utrpeli hudo izgubo na vrednosti, kajti računati je s skorajšnjim podržavljenjem.

Nasser je bil „presenečen“?

Udar v Iraku je sad idej, ki jih širi egiptovski predsednik Nasser. Tega so dogodki v Iraku presenetili, ko je preživljal svoj dopust na otoku Brioni na Jadranu kot gost maršala Tita. V naglici je moral pospraviti kovčke in oditi domov. Kot prvo dejanje je uporniška vlada v Bagdadu priznala Nasserjevo „Zedinjeno arabsko republiko“, vendar je bil Nasserjev odgovor prijateljem v Bagdadu čuda zadržan. Izgleda, da so se njegovi učenci zganili ob nepravem času in da so bili bolj vneti, kot je sedaj učitelju prav. Sedaj bo moral seveda plavati s tokom dogodkov, ki pa je precej negotov.

Upor v Iraku je hud udarec za Zapad, kajti s tem je padel eden izmed vogelnih kamnov Bagdadskega pakta, ki je družil Turčijo, Irak, Iran in Pakistan v obrambno zavezništvo, kot podaljšek Atlantskega pakta na Srednjem vzhodu.

Z državnim udarom v Iraku je arabski nacionalizem dosegel novo zmago. Srednji vzhod pa je zajel nemir, ki ga bo Sovjetska zveza mogla izkoriščati za intrige proti Zapadu. Ogenj, ki ga je arabski nacionalizem Nasserja razpihal, pa ogroža svetovni mir.

Politični teden

Po svetu . . .

Hruščev je rohnel v Berlinu

Zadnje mesece bi lahko označili kot dobo komunističnih kongresov. Ena za drugo so imele komunistične stranke satelitskih držav v Vzhodni Evropi svoje kongrese, ki so v glavnem privesek 20. kongresa boljše-viške stranke v Moskvi. V primeri s časom Stalinove vlade imajo ti kongresi to novost, da jih obiskujejo najvišji predstavniki sovjetske zveze, dočim se Stalinu ni zdelo potrebno, da bi se zaradi tega zganil s Krem-lja.

Tako so bili zapovrsti kongresi čehoslovaške, bolgarske in sedaj še vzhodnonemške komunistične stranke. Hruščev je prišel na kongres bolgarske komunistične stranke v Sofiji in zadnji teden je prišel sam v Vzhodni Berlin. Znamenje, da so se časi spremenili in da gospodarji v Moskvi nimajo več tako trdno vajeti v rokah, ko nekoč njihov veliki mojster.

Tudi v Berlinu so padale zelo ostre izjave na račun jugoslovanskih revizionistov. Izgleda, da je Moskvo sestanek Tita, egiptovskega predsednika Nasserja in grškega zunanjega ministra Averoffa zelo razdražil. Bil je naravnost klofuta Moskvi, ki je hotela s svojo silovito propagandno kampanjo proti jugoslovanskim veljakom doseči njih izolacijo v mednarodni politiki. Ta nakana je popolnoma spodletela.

Nasser je še pred kratkim bil v Moskvi, kjer so ga častili kot svojega velikega prijatelja in mu marsikaj lepega obljubili, vendar konkretnih števil o posojilih ni objavila ne sovjetska in ne egiptovska vlada.

Nasser na razpotju

Da pa nekaj med prijatelji ob Nilu in ob Moskvi (reki, ki teče skozi sovjetsko prestolnico), ni v redu, pa so nekateri bistrejši opazovalci egiptovske politike že zaslutili. Egiptovski zastopniki v komisiji za ureditev odškodnine za podržavljeni sueški kanal so nenadoma postali bolj dostopni za argumente predstavnikov nekdanje lastnice tega kanala in tako je po prej skoraj brezizglednih pogajanjih bilo moč naenkrat presenetljivo hitro urediti vse težave. Egipt se je obvezal, da plača nekdanjim lastnikom odškodnino. Pogodba je že podpisana. Izbile svarilen zgled tudi za Nasserja. On po odpovedi dolarskega posojila za gradnjo Assuanskega jezusa ni mogel dobiti rubljev za ta svoj življenski načrt. Na bližnjem vzhodu sicer vre, kot kažejo dogodki v Libanonu in v Iraku (več na prvi strani), Nasser ima povsod gotovo svoje prste vmes, vendar izgleda, da je mož spoznal nevarnost prevelike gospodarske odvisnosti od Sovjetske zveze in zato si gradi sedaj prav s pomočjo pogodbe o Sueškem prekopu zlate mostove proti Zapadu.

Dulles pri De Gaulle

Na zapadu pa se državniki trudijo, da zalimajo razpoke, ki so nastale v atlantskem zavezništvu. Jedro vseh težav je Francija, ki preživlja zadnje dejanje svoje kolonialne tragedije, obenem pa tudi globoko notranjo krizo, kajti mnogo je še Francozov, ki se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da Francija ni več svetovna veselica. General De Gaulle poskuša svoj položaj utrditi na eni strani z mogočnimi besedami, ki bi naj potolažile tiste Francoze, ki s srcem še vse na slavni preteklosti, na drugi strani s previdno, realistično politiko poskuša rešiti kar se pač rešiti da. V razdobju enega meseca se je že vdrugič podal v Alžir. Tam je hodil od mesta do mesta in poudarjeno prijazno govoril z Arabci, se rokoval z muslimani, dočim je namenoma ignoriral radikalne Francoze, ki bi radi še naprej ostali gospodarji in imeli Arabce le za ceno delovno silo. Tako zaenkrat povzročajo De Gaulle največ skrbi prav tisti, ki so ga spravili na oblast. Svojih glavnih nalog: pomiritev Alžira ter sporazuma z uporniki na eni strani ter ozdravitev bolnega francoskega političnega sistema, se pa še sploh ni mogel lotiti. Časa pa ima samo šest mesecev, razen ako mu v jeseni parlament termina ne podaljša.

Ameriška vlada z veliko zaskrbljenostjo gleda na razvoj v Franciji, kajti od tega ali bo Francija dobila trdno vlado, je odvisna moč in udarnost atlantskega zavezništva. V zunanji politiki De Gaulle ni skromen. Hoče imeti več besede pri poveljstvu atlantskih vojaških sil in hoče tudi stopiti

v „atomske klub“, ki ga doslej tvorijo tri posestnice atomske bombe, to je Amerika, Sovjetska zveza in Velika Britanija. Francoski znanstveniki so teoretično že prišli tako daleč, da bi mogli zgraditi atomsko bombo. Ta bi pa seveda ogromno stala. Sedaj je De Gaulle zahteval od ameriškega zunanjega ministra Dullesa, ki ga je obiskal v Parizu, da naj da Amerika Franciji že kar gotove atomske bombe ali pa vsaj najvažnejše sestavne dele. Če pa jih ne daste, je pristavil, jih bomo pa sami izdelali. Se razume, da bomo potem tudi v zunanji politiki morali hoditi bolj svoja pota. . . . Namig je bil jasen, vendar mu Dulles ni mogel ustreči.

Atomski učenjaki se pa posvetujejo že tretji teden

Zadeva ima nekaj tragikomičnega na sebi, kajti tudi v primeru, da bi Francozi res spravili skupaj atomsko bombo, bi bila v primeri z mnogimi bolj razvitimi ameriški in sovjetskimi modeli toliko vredna kot recimo puška iz napoleonskih časov v II. svetovni vojni. Pojavlja se zato vprašanje ali ima smisla trošiti denar za orožje, ki bi bilo že ob svojem nastanku že zastarelo. Po drugi strani pa je težko pričakovati od Amerike, da bi kar naenkrat začela deliti atomske bombe, nad katerimi potem ne bi imela več nobene kontrole. To prav posebno v času, ko v Zenevi za zaprtimi vrati atomski znanstveniki Vzhoda in Zapada razmotrivajo, kako bi našli učinkovita sredstva za kontrolo atomskih poskusov, ki bi naj končno dovedli k ustavitvi atomskega oroževanja.

. . . in pri nas v Avstriji

Parlament je odšel na počitnice, koroška šolska odredba pa je ostala v veljavi

Minuli teden se je državni zbor na Dunaju sestal na zadnja zasedanja pred počitnicami. V naglici so izglasovali nekaj manj važnih zakonov, kajti gospodom poslancem se je mudilo bodisi na morje, bodisi v hribe, da se odpočijejo od dela, to je prerekañj. O obeh predlogih za ukinitve dvojezičnega šolstva na Koroškem in sicer tako glede peticije socialističnih poslancev za pooblastilo koroške deželne vlade da spremeni šolsko uredbo iz leta 1945, ka-OeVP, da naj prosvetno ministrstvo to kor tudi glede predloga poslancev koroške uredbo kratkomalo odpravi, pa sploh niso utegnili razpravljati.

Ta zadeva je očitno tako zapletena, da osrednji vodstvi obeh strank na Dunaju svojim koroškim gorečnikom nista dovolili nobene prenačljene debate. Rezultat je ta, da je parlament odšel na počitnice, dvojezična šolska uredba na južnem Koroškem pa ostane v veljavi kljub vsem stavkam in rovarjenju koroških šovinistov vseh

strank. V jeseni, ko se bo parlament znova sestel, bodo pa otroci že znova hodili v šole in bo tako prepozno za izdajo novega zakona, vsaj za tekoče šolsko leto. Tako bo spet prišel do veljave stari pregovor, da v Avstriji „provizorične“ odredbe — ostanejo najdalj časa v veljavi. Deželna vlada, ki je leta 1945 izdala šolsko uredbo, je tudi imela naslov „provizorična“, pa je po svoji sestavi do danes tudi ostala enaka.

Poletna vročina pa je menda le nekoliko vplivala na razpoloženje poslancev. Za slovo so še nekoliko eden drugega ozmerjali za korupcioniste, tako da lahko vsak verjame komur hoče.

Električni tok bo dražji

Kljub tem preprirom v zbornični dvorani pa koalicija deluje naprej. O najvažnejših vprašanjih sta si obe koalicijski stranki v glavnem edini, čeprav zaenkrat še za kulislami.

Tako je bil te dni brez posebnega ropota pokopan znani škandal „Transfines“, glede katerega je bilo kazensko postopanje ustavljeno, na drugi strani pa je pričakovati, da si bo vlada tudi pri raziskovanju nerednosti pri železarnah VOEST v Linzu vzela toliko časa, da bodo ljudje med tem pozabili, zakaj je pravzaprav šlo.

Dosežen pa je bil tudi sporazum v mnogo važnejših zadevah, ki prizadevajo vsakogar izmed nas na najboljčutilnejšem mestu, to je pri denarnici. Tako je bilo sklenjeno povišanje cen električnega toka in sicer kar za okrog 12 odstotkov.

Do tega sporazuma je prišlo iz notranje in zunanjepolitičnih razlogov. Avstrija se že dalj časa bori za ameriška posojila za izgradnjo elektrarn, ki bi naj izkoriščale avstrijske vodne sile. Nove elektrarne bodo ne le zadovoljevale rastoče domače potrebe, temveč bi izvoz energije prinašal tudi tako zelo zaželjene devize. Gradnja teh elektrarn pa je možna samo z ameriškim kapitalom. Ta pa Avstriji noče dati posojila, ker je sedanja cena električnega toka menda prenizka in so zato podjetja bolj skromno donosna. Zato so ameriški bankirji postavili za pogoj slehernega posojila zvišanje cen električnega toka, kar bi povečalo donosnost elektrarn in s tem dobitke njihovega kapitala. Značilno je, da so bili tudi socialisti za zvišanje cen električne energije; enostavno zategadelj, ker spadajo elektrarne v njihov resor — namreč med podržavljena podjetja in jim je torej kot „podjetnikom“ vsako zvišanje dohodkov dobrodošlo. Pravijo, da so elektrarne prav zaradi nizkih cen toka niso imele dovolj dohodkov in zato tudi niso mogle iz lastnih sredstev finansirati novih investicij.

Se razume, da OeVP na te koncesije socialistom ni kar tako pristala, ampak si je izgovorila protiusluge, ki so pa doslej samo delno vidne. Med temi je treba omeniti dejstvo, da so socialisti pustili najemniški zakon glede novozgrajenih stanovanj, ki je bil terminiran, mirno izteči. Tako so sedaj lastniki novih, oziroma obnovljenih poslopij tudi s krediti „Wiederaufbaufonds“ svobodni pri oddaji praznih stanovanj.

Razstava slovenske gotike v Celovcu

Minulo soboto je bila v Umetniškem domu v Celovcu slovesno odprta razstava slovenskih gotičnih fresk iz 14. do 16. stoletja. Na stenah glavne dvorane in stranskih soban je bilo razobeženih 42 strokovnjaško izdelanih kopij fresk (slik na zid) iz različnih cerkva na Slovenskem. Kot je direktor Narodne Galerije v Ljubljani dr. Dobida omenil v svojem uvodnem govoru k prvem vodstvu po razstavi, predstavljajo razstavljene slike le skromen izrez iz obstoječega slikovnega materiala, ki se nahaja v Narodni galeriji. Razstavljene slike govorijo svojo lastno govorico, ki jo razume vsak, laik in strokovnjak. Podajajo prepričljiv izrez iz slovenskega življenja in verskega čustvovanja pred stoletji. Obenem so priča o slovenskem kulturnem ustvarjanju, ki je že takrat šlo vstric z razvojem evropske kulture. Velika večina fresk namreč presega okvir kmečkega rokodelstva in zgolj verskopoučne slikarije, ki bi naj takrat branja nevednemu ljudstvu ponazarjala verske resnice kot nekaka biblija pauperum. Treba jih je uvrstiti med slikarske umetnine. Njih nastanek na Slovenskem pa priča, da je že takrat to ljudstvo bilo ne le globoko verni, ampak imelo tudi prirojen smisel za umetnost. Če vzamemo za primer podobo „Pogubljene device“, ki se je na odprti zunanji steni cerkve ohranila nepopačena celih 500 let, spoznamo kako globoko spoštovanje pred cerkvijo in umetnostjo so imeli naši davni predniki. Poglejmo samo danes na zidove po mestih, kjer mrgolijo raznovrstni napisi, podpisi, povezana srčca in drugi znaki, ki

dokazujejo pravilnost pregovora, da kjer osel leži, tam dlako pusti.

Večina fresk izvira iz malih, samotnih cerkvic, daleč vstran od prometnih poti in modernega napredka, bodisi po skritih, odročnih dolinicah, bodisi po gorskih cerkvicah. Preživela so stoletja, vojске, kuge, lakote, turške napade, nastanek in propad držav, revolucije in preobrate. Ako gledaš te stroge gotične linije, ki so jih domači slovenski umetniki prevzeli deloma od severnih deloma od zapadnih sosedov, opaziš, da je v njih vendar nekaj svojstvenega, nekaj našega.

Obrazi kmetov pri pridigi, rojstvo Jezusa v kmečki izbi, ki je podano prav tako kot da bi se rodil otrok kakega slovenskega tlačana, podobe raznih legend, svetnikov in svetnic, vse to govori o poetični domišljiji ljudstva, čigar vsakdanje življenje je globoko zakoreninjeno v veri. Obenem pa te podobe preveva posebna milina in mehkoča, značilna za slovensko dušo. Zato so slovenske freske iz srednjega veka nekaj edinstvenega, samoniklega v evropski kulturni zgodovini in je prav, da so ljubce roke strokovnjakov kot so prof. Stele, dr. Dobida in njuni sledovalci rešile pozabe in propada ter jih zbrala v osrednji slovenski umetnostni galeriji v Ljubljani.

Prav posebno pa je bilo umestno, da je ta razstava prišla v Celovec, kjer priča o bratstvu med narodi, bolj zgovorno kot še tako lepe besede. Seveda tistim, ki imajo oči in hočejo videti.

Zgodilo se je po polnoči v Velikovcu

Iz pljuska - povodenj

Velikovec je prijazno, majhno, tudi podnevi precej zaspano mestece. V začetku junija pa je nenadoma oživel, ker so se v njem zbrale godbe na pihala z vse Avstrije. Godci so marljivo pihali dva dni v svoje instrumente, družbo na raznih slovesnostih so jim pa delale skupine ženskih narodnih noš iz raznih krajev Avstrije.

Tistih nekaj gostiln s tujskimi sobami v mestu pa tega ljudskega navala ni zmoglo ter je zmanjkalo prenočišč. Zato se je velikovski župan obrnil tudi na čč. šolske sestre v Št. Rupertu, da bi naj dale na razpolago šolske prostore za prenočišča. Prijazne in gostoljubne čč. sestre, — tako jih pozna vsakdo, ki se je pri njih že zglasil, pa naj si bo domačin in tujec, brez razlike na jezik, katerega govori — so tudi topot nudile gostoljubno streho skupini ženskih narodnih noš iz gornje Avstrije. Sestavljale so jo gospe in gospodične raznih starosti. Ze prvi večer so se pozno po polnoči vrnile domov, ker so r a z n a praznovanja tako dolgo trajala. Čč. sestre pa po hišnem redu zgodaj vstajajo in nato podnevi težko delajo. Zato so goste prosile, da bi naj po možnosti prišle naslednjo noč nekoliko prej, vsaj pred polnočjo v hišo. Obljubile so. Naslednjo noč je neko dekle zbudil iz spanja nenavaden hrup. Videč, da je ura že preko polnoči in v prepričanju, da so vse narodne noše iz Gornje Avstrije že zdavno doma v smislu dogovora, vzela vrč vode in ga zila skozi okno. Mislila je, da so hrup povzročili kak fantje iz okolice, ki od časa do časa prihajajo kalit nočni mir iz razlogov, ki s politiko nimajo nič opraviti.

Mrzli curek pa je oblil praznično razpoložene dame, ki so takrat prišle domov in jim je sestra ravno odpirala vrata.

To je bilo vse. Koroško časopisje pa je pisalo vse drugače. En dnevnik govori o „cvetki nacionalistične gonje“ (Kleine Zeitung), drugi pa že kar o „sramotnem dejanju“ (Kärntner Nachrichten), tretji pa strogo zahteva „pojasnila“ in kazni (Volkszeitung). Vse to zaradi pljuska hladne vode po polnoči v Velikovcu.

V tej zvezi pa nam prihaja v spomin še en dogodek. Pred kratkim je bila v neki šoli nastanjena skupina deklet. Ponoči so jih fantje prihajali večkrat klicat. Šolski sluga, v skrbi za nočni mir in spanec svojih varovank, se je oborožil s puško v upanju, da bo strelno orožje bolj vplivalo na kalilce miru kot zgolj besede. Res je orožje naperil proti fantom v nočni temi, toda v preveliki razburjenosti je nehote pritisnil na petelina. Bum — puška poč, fantič pada, v prsa zadet. Odpeljali so ga v bolnico, kjer so ugotovili težko rano. Vse časopisje je o tem dogodku tako pisalo kot se je dogodil, namreč kot o nesrečnem slučaju. Zgodil se je v Lienzu tam gori v nemških krajih.

V Velikovcu je takoj drugo jutro č. sestra prednica nesorazum pojasnila gospodu županu; celo orožniki so se za zadevo zanimali. Eden je tudi prišel v šolo in o zadevi uradno poizvedoval, smo slišali. Vendar nihče ni bil aretiran in da nihče ne bo sojen, ker se pač ni zgodilo nobeno po zakonu kaznivo dejanje, je ugotovila oblast.

In vse uradne ugotovitve ter pojasnila prizadetim časopisom niso nič zalegla. Niti eden ni prinesel po verodostojni osebi zaprošenega popravka. Sedaj molčijo, kot so molčali o napadu v Nonči vesi, kjer je bila motena verska prireditev in težko ranjena ena oseba ter sta storilca zato bila pred sodiščem celo obsojena. Molčijo tudi, da so bili v noči na nedeljo, dne 13. maja v Zelinjah podrti mlaji in raztrgani napisi, ki bi naj večali slovesnost nove maše sina domače fare, edinega novomašnika iz Zelinj v dolgih 25 letih. Taka dejanja zanje menda niso cvetke nacionalistične gonje, taka dejanja tudi niso sramotna in sploh niso potrebna pojasnila.

Razstavo je slovesno odprl deželni glavar g. Ferdinand Wedenig ob navzočnosti najodličnejših predstavnikov koroškega javnega življenja ter uradnih zastopnikov Ljudske republike Slovenije s predsednikom sveta za kulturo Borisom Kocjančičem na čelu. Slovesnosti, ki je zaradi obiska številnih uglednih osebnosti zadobila tudi pomen družabno političnega dogodka, sta se udeležila tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu g. Trampuž in italijanski vicekonzul dr. Bonoldi.

Vsem našim bralcem razstavo toplo priporočamo. Odprta je vsak dan do 3. avgusta. a. l.

„Jezikovni teror“ na južnem Koroškem

Zadnji teden pred koncem šolskega leta 1957-58 je proglasilo „Združenje staršev na pliberških šolah“ stavko proti dvojezičnemu pouku. Omenjeno društvo se je v posebnem „proglasu“ obrnilo na starše vsega dvojezičnega ozemlja, da naj to stavko podprejo.

Sicer smo o tej stavki že poročali, vendar se nam zdi potrebno, da še enkrat osvetlimo dogodke, ki so se odigrali v zvezi s tem očitno naročenim „izbruhom ljudske nevolje“.

Dejstva govore

Ugotovljamo:

1. Združenja staršev so v normalnem slučaju od učiteljstva in šolskih oblasti zažele ustanove, katerih cilj naj bi bila tesna povezava šole z domačo hišo in podpora učiteljstvu pri vzgoji otrok. O vmešavanju staršev v zadeve pouka samega pa na podlagi veljavnih zakonov ne more biti govora. Združenja staršev prirejajo posvetovalne večere s predavanji vzgojnega značaja ter dostikrat podpirajo svoje šole tudi gmotno, bodisi z učnimi knjigami, učnimi pripomočki za revnejše otroke, knjižnicami, učili itd.

Pliberško združenje staršev pa še do danes ni imelo zborovanja ali seje, na kateri ne bi bila edina točka dnevnega reda gonja proti Slovencev in rovarjenja proti dvojezičnemu šolstvu. Glavni govornik na teh zasedanjih pa je bil skoraj vedno dr. Mayrhofer. O kakšnem predavanju vzgojnega pomena ali o kakšni gmotni pomoči šolam še do danes ni bilo slišati.

Torej se do nedolžnim imenom „Združenje staršev“ skrivajo vse drugačni elementi in vse drugačni nameni, kot to ime samo razodeva.

2. V tem Združenju staršev komandirajo privandranči. Njegov predsednik je priseljeni sudetski Nemeč, sekundirajo mu prav tako privandranči Nedwedi, Hlebetzi in drugi, ki so se šele pred kratkim priselili v Pliberk in okolico. Trezni domačini so porinjani v ozadje in se sej tega društva ne udeležujejo več. Da bi se prerekali s temi ustvarjalci nemira, se jim zdi prenevarno. Kdor bi se upal imeti drugačno mnenje kot oni, temu bi pač po najnovejšem receptu ministra G r a f a za reševanje manjšinskih vprašanj nedvomno pokazali preko meje.

3. Ni torej čudno, da je bilo zborovanje pri Niemecu, na katerem je bil sklenjen šolski štrajk, obiskano le od dobrega ducata staršev, če odštejemo vse one, kateri po pravilih ne morejo biti člani tega združenja. Pliberške šole pa štejejo preko 300 otrok. Torej bi prišlo na vsakega nezadovoljneža okrog 30 šoloobveznih otrok. Res rekord bogastva na otrocih! Ali? Mogoče pa le samo zgovoren primer nasilja peščice šovinistov nad množico treznih staršev?

4. Govornik na tem zborovanju je bil seveda zopet dr. Mayrhofer. Z visoko matematiko je dokazoval staršem, koliko ur je

za njihove otroke zaradi pouka slovenščine proč vrženih. To njegovo gledanje na pouk drugega deželnega jezika hkrati nazorno pokaže njegovo nadutost in vero v večvrednost nemštva in manjvrednost slovenščine. Verjetno si je rešil te nazore še iz prednedavnim potekle dobe nemškega nadčloveka.

Ugotovili smo, da nobena druga stranka ni poslala govornikov ali funkcionarjev na to zborovanje. Iz tega dejstva jasno sledi, kdo je hotel štrajk imeti in kdo nosi zanj odgovornost. Če se je OeVP pozneje hotela odgovornosti izmakniti in je Volkszeitung pisala o „nadstrankarskem izbruhu ljudske nevolje“, potem je to laž. „Volkszeitung“ je bila edini in prvi list, ki je že dan navrh z mastnimi črkami poročala o zborovanju in propagirala štrajk. Tudi v naslednjih dneh so izključno pristaši OeVP skupno z enim samim članom FPOe skrbeli na svoj način, da so ostale pliberške šole prazne.

5. Ker so se pobudniki stavke bali, da bi njihove nakane ne uspele, so zagnali v prihodnjih dneh silovito ustno propagando. Tisti dan, ko se je ta stavka začela so zasedli važnejše poti in ceste in zavračali otroke, ki so bili namenjeni v šolo. Te straže so patrolirale na mostu (uslužbenka mestne občine), pri trgovini Ferra in drugod. Nek posebno goreč gospod pa se je zjutraj podal celo v razrede ljudske šole in pognal otroke, ki so bili tam zbrani, domov.

„Eternrecht“ - pretveza za nasilje nad starši

Res čeden predokus smo dobili, kaj nam cveti, če se uresniči „Eternrecht“ in če pride do kakšnega glasovanja. Ugotovili smo, da se oko postave za te dogodke ni zanimalo. Nasprotno pa so varnostni organi takoj reagirali na absurde in izmišljene ovadbe o „tajnih“ posvetovanjih Slovencev, kako naj bi se štrajk razbil. Izgleda, da so bile gotove hiše v Pliberku pod stalno kontrolo.

Na ta način so organizatorji kmalu mogli javiti svojim centralam, da je štrajk uspel v ljudski šoli 96 odst., v glavni šoli pa celo 98 odst. Gotovo so bili v Velikovcu in Celovcu jako veseli, saj drugače takih rezultatov niso več vajeni in smo jih zadnjikrat dosegli pred dobrimi 20 leti.

Ustna propaganda, laži, češ da ni pouka, moralni pritisk na trgovstvo, obrtnike in delavce in dejansko zavračanje otrok na šolskih poteh, vse to je tako pomagalo ustvariti videz „ljudske nevolje“. Ali je bilo temu res tako??

6. Oglejmo si za primer tistih 98 odst. stavkajočih na meščanski šoli: To šolo obiskujejo otroci celega sodnega okraja Pliberk, otroci deseterih izvenpliberških šol. Delež pliberških otrok na tej šoli znaša okrog 35 odst. Skoraj vsaka družina iz okolice pa ima poleg enega ali kvečjemu dveh otrok na meščanski šoli po več otrok v domači ljudski šoli. V nobeni teh šol pa ni prišlo do stavke. To nam najboljši zgovorno dokazuje, da so starši iz strahu obdržali glavne šolarje doma, da so pa njihove brate in sestre poslali v domačo ljudsko šolo,

ker so vedeli, da tam ne bo straž in pritiska in zapisovanja otrok.

Da v nobeni šoli nikoli niso vsi otroci vsak dan pri pouku, da posebno večji šolarji radi dela, drugi zopet radi obolelosti in podobnih družinskih razlogov manjkajo, to gorečnejev pri izračunavanju njihovih 98 ost. sploh ni motilo. V šolskem okolišju Šmihelu je razsajala takrat škrlatica tako močno, da so morali šolo zapreti. Pa glej čudno igro slučaja, bolezen se je menda prijelja samo ljudskih šolarjev in prav nobenega izmed tistih, ki hodijo v glavno šolo v Pliberku. Tam so vsi odsotni — štrajkali!?

7. Učiteljstvo vsega sodnega okraja se je vsaj na zunaj korektno zadržalo. Edino na neki šoli prav blizu Pliberka si je gospod upravitelj izmišlil sledeče: Vse otroke, ki so 1. julija v šoli manjkali, je čedno napisal na listo. To listo je poslal staršem in jih podučil takole: „Če ste obdržali otroka doma zaradi dela, morate računati s kaznijo. Če pa na listo zapišete, da vaš otrok štrajka, potem se vam kazni ni treba bati!“ - Res jansen namig s kolom — a ostal je brezuspešen. Da je pa ta namig bil v danih razmerah res prid tistim, ki so iz kakršnegakoli — vselej protizakonitega — razloga pridržali otroke doma, je tudi mogoče samo na Koroškem, kjer pač veljajo dvojna merila.

Podobno kot v Pliberku, so posamezniki skušali po vsem dvojezičnem ozemlju doseči vsaj delno šolsko stavko. Treznosti staršev je pripisati, da se ta akcija skoraj nikjer ni uresničila. Navedli smo v zadnjih številkah dosti imen in dogodkov; radevedni smo, če bodo uradni organi tudi tukaj na mestu in krivice primerno kaznovali. Ne moremo še verjeti, da smo na Koroškem že tako daleč, da imajo šovinisti proste roke za teroriziranje ne samo Slovencev, ampak tudi drugih, razsodnih deželanov.

Katolicizem v Avstriji

V Avstriji je kakih 90 odstotkov vsega prebivalstva katoliškega. Zdaj velja vedeti, če je to stanje zgolj posledica stare verske tradicije, ali pa so avstrijski katoličani, državljanji industrijsko razvijajoče se dežele z močnim socialističnim izročilom, zavestno prilagodili zunanje oblike sodobne družbe in življenja veri. Z drugimi besedami, treba se je vprašati, ali je spričo demokracije, sindikalizma in povojnih družbenih odnošajev vpliv Cerkve večji, kakor je bil, ali pa se je zmanjšal. To vprašanje je temeljno važno pri prebivalstvu države, ki daje skoraj polovico svojih glasov socialistični stranki. Ob zadnjem katoliškem shodu na Dunaju je avstrijski zavod za raziskovanje javnega mnenja izvedel povpraševanje o sedanjem vplivu Cerkve. Odgovori na splošno kažejo, da se ta vpliv v Avstriji veča. 44 odst. povprašanih je odgovorilo tako, 25 odst. sodi, da se cerkveni vpliv manjša, 12 odst. meni, da ne napreduje, a tudi ne nazaduje, 18 odst. pa ni izreklo nobene sodbe.

Vsi ti dogodki okoli šolskega štrajka so nam novo potrdilo, da bi takozvana „pravica staršev“ pomenila dejansko samo nekakšno oprostilno listino za vse današnje in včerajšnje sovražnike Slovencev, da bi ta „pravica“ v praksi postala samo legalizirano sredstvo za zatiranje našega narodnega življa v rokah nepoboljšljivih elementov. Bila bi dejansko v naših krajih najlepše sredstvo za teroriziranje vseh, kateri si resnično želijo miru v deželi in dobrega sožitja z narodom sosedom.

Da se je postavil na čelo tem akcijam okrajni podglavar in deželni poslanec dr. Mayrhofer, pa more teža učenega gospoda v oči vsakega poštenjaka samo ponižati. Pomirjevalna in posredovalna gesta bi seveda zahtevala malo več junaštva, a bi moža v njegovem položaju bolj dčila. Sicer pa itak že zanje, kar je sejal. Če bi bil položaj res takšen, kot ga on vedno slika doma in na Dunaju, potem bi „zatirani in terorizirani“ narod na dvojezičnem ozemlju vendar pri vsaki priliki volil njega, „prvoborca za popolno enakopravnost Nemcev, Slovencev in od njega iznajdenih in ustvarjenih Vindišarjev“. Ljudstvo pa je njegovih nakan in domišljij sito in ni slučaj, da OVeP v Avstriji sicer pri glasovih napreduje, prav v „njegovem okraju“ pa od volitev do volitev nazaduje. Prav njegova osebnostna zasluga je, da je spravil mnogo, mnogo poštenih, krščanskih kmetov in drugih v tabor, ki njihovemu življu in njihovim nazorom nikakor ne odgovarja. Tudi ta bridka resnica je morala biti enkrat odkrito in javno povedana.

Če dr. Mayrhofer v teh dneh odkrito pregleda, kaj je zraslo iz semena sovraštva in šovinizma, katerega je sejal že dolga leta, bi ga moralo postati sram in strah pred duhovi, ki jih je priklical na dan. Njegova stvar bo, kako se jih bo iznebil.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

196

KOROŠKI SLOVENC

III. del.

Ti so bili posebno razširjeni v južni Nemčiji, kjer so tudi preplašeni knezi trepetali za svoje majave krone, zanesli so pa odkrito revolucionarne ideje tudi v habsburške dežele. Najočitnejše so nastopali na Ogrskem. Tam jožefinski germanizatorični centralizem ni vzbudil le ogorčenega odpora plemstva, temveč je zanetil naravnost smešni nacionalistični šovinizem. V tem nacionalističnem taboru sta se pa že zgodaj pokazali dve smeri: reakcionarna plemiška in prosvetljenska meščanska. Izprva sta stali obe pod močnim francoskim kulturnim vplivom, toda francoska revolucija je pognala iz čisto sebičnih stanovskih razlogov večino plemstva že s svojimi prvimi koraki v reakcionarni tabor (navzlic temu so pa dovolili cesarju ob kronanju pri vsem svojem široko-ustenju komaj 5000 rekrutov in 1000 konj), dočim je zapisalo maloštevilno prosvetljenjsko meščanstvo (med tem je bilo pa le malo tudi madžarskega rodu) na svoj prapor Rousseau-jevo „Družabno pogodbo“ in „pravice človeka“ revolucionarne konstituante. Duša te skupine je bil pomadžarjeni in pokatoličeni Srb I. Martinović. On je bil izprva frančiškan, nato profesor filozofije v Lvovu, a cesar Leopold ga je radi njegove obsežne izobrazbe imenoval celo za cesarskega svetnika in ga nagradil s neko bogato opatijo. Bil je poslan z nekim diplomatskim poslanstvom tudi k francoskemu kralju L. u d o v i k u XVI., vrnil se je pa ves navdušen za revolucijo in postal vprav strastni agitator zanjo. Cesarski

svetnik in celo veliki župan nekega komitata je postal tudi publicist H a j n o c z y, ki se je bil razvil v pravega občudovalca jakobincev v francoskem konventu. Še bolj prežet z demokratičnimi in svobodomiselnimi idejami francoskih revolucionarjev, obenem pa tudi odločen zarotnik je postal častnik L a c z k o v i c z, a četrti je bil F. S z e n t m r j a y. Ti so si razdelili Ogrsko v štiri propagandna okrožja in njim se je pridružilo potem še precej drugih vročekrvnejev. Ustanovili so tajno zarotniško družbo in ognjevito širili jakobinska načela (izdali so celo nekaj „katekizem“ v tem smislu). Toda že poleti 1. 1794 so bili izdani in dne 20. V. 1795 v Budimpešti obglavljeni. Teh je bilo okoli 50, nekateri so izvršili še pred aretacijo samomore, drugi manj obremenjeni so pa napolnili ječe.

Podobno zarotniško družbo so odkrili približno v istem času tudi na Dunaju. To je vodil mestni stotnik Hebenstreit. Njega je izdal njegov sluga, ki je skrit v omari prisluškoval nekemu sestanku zarotnikov. Glede na to tudi ni mogel spoznati ostalih udeležencev sestanka. Vršil se je velik veleizdajniški proces proti celi skupini osumljencev (baron R i e d l u, P r a n d s t e t t e r j u i. dr.), a ker drugim niso mogli ničesar dokazati, je bil obešen samo Hebenstreit. Odkritje obeh zarot pa ni sprožilo le neusmiljenega preganjanja vseh „jakobincev“ (tako so namreč začeli pri nas tedaj splošno nazivati vse prijatelje francoske revolucije) in vseh bolj ali manj tajnih družb, temveč tudi vseh sumljivih in končno celo sploh vseh vidnejših prosvetlencev po vsej državi. Koroški publicist P i p i t z, ki je tudi napisal dunajski „jakobinski proces“ v posebni brošuri, pravi, da je bilo tudi na Koroškem, Kranjskem in Štajerskem zaprtih polno ljudi, ki so bili obdolženi revolu-

cionarnih nazorov ter zvez z dunajskimi „jakobinci“ in ki so imeli baje nalogo zanetiti revolucionarni plamen tudi po naših deželah.

Med prvimi so seveda prišle na vrsto f r a m a s o n s k e l o ž e, ki so ostale od tedaj (1794) v Avstriji prepovedane prav do konca prve svetovne vojne. Toda večina lož je čutila sovražni jim veter že takoj z nastopom cesarja Franca II. in se je sama razšla še pred uradno prepovedjo. Pridno so po vseh deželah vohali tudi za vsemi drugimi tajnimi zarotniškimi družbami, pred katerimi so imeli cesar in njegovi svetovalci vprav peklenski strah. Posebno so se bali mogočne „k a r b o n a r i j e“, ki je imela baje svojo skupino tudi na Dunaju in morda še v kakem drugem našem primorskem mestu. Čeprav je bila vlada zlasti o tej italijanski zarotniški organizaciji po svojih ovadah podrobno poučena, je policijski režim vendarle slutil zarotnike in revolucionarje povsod in tudi po Koroškem so pred njo svarili z javnimi razglasji. Ta je bil nabit po slovenskih občinah celo v slovenščini. O kakih drugih, naravnost revolucionarnih tajnih organizacijah v avstrijskih deželah nimamo poročil, razen o skupinah poljskih rodoljubov v Galiciji, ki so stremeli za osvoboditvijo in zopetnim združenjem Poljske. Jasno je pa, da so obstojale po vseh večjih mestih družbe in skupine prosvetlencev, ki so bolj ali manj simpatizirale s svobodnjaškimi načeli francoske revolucije, a direktni „jakobinci“ so bili le posamezniki. Toda za režim so bila nevarna že navadna telovadna, dijaška („burševska“) i. dr. združenja ter celo taka, ki so izražala le kake verske težnje, ki niso bile strogo v skladu z jožefinskimi cerkvenimi nauki in jih je zato neusmiljeno zatiral. (Dalje prihodnjič)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Fridolin Žolna:

VOJNA LEGENDA

(Nadaljevanje in konec)

„Majčica božja, ako znaš Boga, veruj mi, siromak sem, tužna mi bosanska majka! Ali sem pošten človek, tako ti Boga! Pa sem i tebi vsak čas dajal čast in slavo. Drugi so uncuti, bogme, tebe psujejo, Majčica božja! Evo mene Lovra Joviča, jaz te ne psujem nikdar, razun ako bi bil pijan, hvala Bogu! Pa kako bom pijan jaz jadni človek, ko nimam ni za luk pare v žepu. Majčica božja, pomoz mi! Znaš, kaj ti pravim — oni biseri n džerdan mi lahko daš z vrata. Lepa si, bogme, i brez džerdana, lepa kakor rdeče jabolko na zeleni granč. Ne misli, da te varam, nego je istina! In tako mi vere, nikomur ne bodem nič povedal. Zakaj ako bi povedal, vsi uncuti bi prišli in bi tudi hoteli. Pa te uncuti kolnejo in psujejo pijani in trezni. Jaz pa te ne bom niti pijan, ako Bog da.“

Take molitve se ni bila čula cerkev trsatska. In ni bila tačas druge žive duše v cerkvi.

IV.

Še isti dan so ga imeli, prijeli so ga, ko je pri zlatarju na Corsu prodajal biserno ogrlje s čudodelne podobe na Trsatu.

Vojaška patrolja ga je gnala v zapore; bili so zelo ogorčeni in so ga suvali s puškini mi kopiti: „Budalo bosansko, da gre in na Corsu prodaja dragoceni džerdan!“

Še bolj je bil ogorčen vojaški sodnik, ko mu je moj Lovro Jovič razlagal stvar. „Znaš, gospodine poglaviti, lahko mi veruješ, da džerdana nisem ukrad.“ — in se je zaklel, naj pri tej priči oslepi in onemi, strela ga naj ubije in zemlja požre, če je laž njegova beseda. Nego mu je džerdan podarila milost Majke božje. Siromak je in se ji je poklonil pa se ga je usmili. S svojima lastnima svetima rokama si je odpela in snela džerdan z belega vratu in mu ga dala: „Evo, brate! V dobrem zdravju da mi ga uživaš! Uncut oni, kateri bi ti ga zavidal!“ In se je zaklel: na Veliki petek naj je meso rodnega sina, ako ni vse tako res. In je to najhujša kletev, kar jih zmore ponosna Bosna.

Vojaški sodnik ni bil naše vere, njegove mu nosu ni dišal bosanski človek, ljutila ga je opravičba jadrnega Lovra. Ali ni mogel drugače in je nenavadni dogodek sporočil generalu.

General pa je bil stara poštena grča, vojak so mu bili kakor deca in poznal je in čislal vojake iz Bosne. Poslušal je sodnika pa je mežikal z desnim očesom — tako je imel navado — in je dejal:

„Mladi prijatelj, stvar ni tako preprosta, kakor mislite. Mož se zagovarja s čudežem. Čudeži spadajo v resor svete Cerkve. Treba, da slišimo, kaj poreče Prevzvišenost.“ Ljubil pa ni Prevzvišenosti, ker je sumil, da

Prevzvišenost pošilja na Dunaj tajna poročila.

Sešla sta se in general je Prevzvišenemu razložil izredni dogodek. Prevzvišeni se je ljudomilo smejal in je mižal — zoprno mu je bilo gledati generalsko mežikanje z desnim očesom.

Pa ko je general končal, se je Prevzvišenost zamaknila v sklenjene prste svojih belih rok in je izjavila počasi in s preudarom: Po naukih svete Cerkve da so se čudeži godili in ni ovire, da se še gode. Objektivno da tedaj ni nemogoče, kar pripoveduje mož. Vendar ni običajno in je zato komaj verjetno, da bi bila Mati božja na tak neposreden in tako rekoč v imovino Cerkve posegajoč način izkazala svojo milost. Materi božji da je na razpolago dovolj dru-

Elin Pelin:

NEPOUČENA

Odmor. Zunaj tckajo otroci, ženo hrup in vpijejo. Ta živi in veseli otroški živčav sili skozi odprto okno v učiteljsko sobo hkrati z nežno in utrujeno svetlobo jesenskega sonca in jo dela živahno.

Mladi učitelji in učiteljice sede na raznih koncih sobe vsak pri svojem delu. Upravitelj se sprehaja in kadí, poglobljen v globoke misli.

Nova učiteljica Pena Stojanova, ki je prišla pred kakimi desetimi dnevi, niti še ne ve, kaj bi počela. Zdjaj séde za mizo, zdaj zopet vstane in odpre omarico, zdaj se zopet ustavi pred odprtim oknom in gleda vasičo, ki se od tamkaj skoraj vsa vidi.

Po ulicah leno hodijo ljudje, postarani, neobriti, dobrodušni, zagorelih obrazov in z rokami v žepih in ubogi kakor sužnji, potem se pa izgublajo nekam za podrtje ograje umazanih dvorišč. Iz dimnikov se mirno kadí in beli dim se dviguje v tankih oblakih proti nebu. Po dvoriščih hodijo ženske s prezgodaj ostarelimi obrazi.

Penko Stojanovo zanima vse. Pred podobo te tuje vasiče stoji kakor pred nečim neznanim in si vse pozorno ogleduje.

„V kakšnem kraju delam prve korake v samostojno življenje,“ si misli in se smehlja sama sebi. — Zadovoljno se smehlja, zato ker je sedaj zares brez skrbi, ker se je postavila na lastne noge po tolikem trpljenju, po tolikem učenju, po tolikih težavah, ki so sedaj pri kraju.

Prvič je v službi. Ko je končala učiteljske, se je odločno zavzela in, hvala Bogu, tudi dobila službo. V vasi sicer, toda nič ne de, tudi v vasi žive ljudje. Preprosti, in čeprav so preprosti, ljudje so.

gih, korektnjših potov: dobitok v loteriji, nenadna dediščina...

„Prevzvišenost,“ ga je prekinil general, „pa če mož ne stavi v loterijo in če nima bogatih sorodnikov — kako naj zadene, kako naj deduje?“

„Pri Bogu ni nič nemogoče!“ je dejala Prevzvišenost s povzdignjenim glasom.

General je ukazal, da se džerdan vrne cerkvi in Lovro Jovič s prvim transportom pošlje na fronto: če mu bo tudi tam Majka božja enako mila, dobro zanj!

V dnevnem povelju pa je dal razglasiti moštvo: Pod najstrožjo kaznijo je moštvo prepovedano in naj se nikar ne predrzne, da bi prosilo Mater božjo trsatsko za katerokoli dragocenost, ki jih ima na sebi. Niti ne sme pod najstrožjo kaznijo moštvo sprejeti takega darila, pa da bi mu ga ponujala Mati božja trsatska i sama od sebe in brez prošnje.

Penka Stojanova se je zopet nasmehnila, nasmehnila se je, potem se je pa namrščila. Njen lepi, mladi obraz se je zvijačno namrdnil. Stegnila je roko, vzela z mize ročno torbico, jo odprla in začela šteti denar. Dve sto levov*, to je bilo vse, kar ji je ostalo. In Bog ve kdaj bo dobila plačo. Včeraj je dala predsedniku šolskega odbora, svojemu zagovorniku, dve sto levov, da jih zapije s svojimi tovariši. Toliko je hotel človek, ona pa je obljubila. Samo teh dve sto levov ji je še ostalo. Varčevala bo, pa bo že videla, doklej ji bo zadostovalo.

Njen lepi obraz se je znova zvijačno namrdnil in se namrščil.

Tisti trenutek je nekdo potrkal na vrata. Vstopil je otrok, zasopel in poten, ki ga ni poznala.

„Pismo za upravitelja.“

Upravitelj, ki je pisal za mizo, je vstal in vzel pismo.

„Od kod je?“

„Od upravitelja iz Čoperkova.“

Upravitelj je urno razrezal kuverto, odprl, prebral in poskočil.

„Gospoda, nadzornik prihaja,“ se je ozrl po učiteljih.

Učitelji so se nagloma zbrali okrog listka, ki ga je upravitelj držal v rokah.

„V Čeperkovu je bil in se odpravil k nam. Božite pripravljene, vsak trenutek nas lahko preseneti.“

„Slutil sem,“ je dejal eden izmed starejših učiteljev. „Pred tremi, štirimi dnevi sem prejel zadnjo številko njegovega mladinske-

* Denar v Bolgariji. Tam se namreč godi ta zgodba.

ga lista. Iz tega sem sklepal, da bo šel pregledovat šole.“

„V resnici gre pobirat naročnino,“ je spregovorila ena izmed učiteljic. „Moj Bog, stežka se mi je posrečilo dva otroka naročiti na list. Kdaj bom dobila denar, pa sama ne vem.“

„Kaj pa vi, gospodična Stojanova, ste nabrala kaj naročnikov?“

„Na kaj?“ vpraša Penka Stojanova. „Na mladinski list ‚Živ-žav‘, ki ga urejuje in izdaja šolski nadzornik.“

„Nisem... saj nisem vedela!“ je mirno odgovorila Penka.

„Prav bi bilo, če bi pridobili kakega naročnika. Veste, ljudje gledajo na to. Nadzornik se prav posebno zanima. Na piko vas lahko vzame. Pa se boste morali opravičevati.“

„Saj sem takorekoč včeraj prišla sem. No, tega lista še nisem imela v rokah...“

Zunaj se je oglasil šolski zvonec in naznanil začetek pouka. — Četrta ura. Upravitelj je stopil na hodnik in začel vpiti na otroke, naj bodo tiho. Vpitje je kmalu prenehalo, učitelji so odšli vsak v svoj razred in začeli s poukom.

Penka Stojanova je bila raztresena. Razmišljala je o nadzorniku in njegovem listu. Razlagala je novo berilo iz bolgarsčine. Pa ni šlo. Stopila je izza katedra, se začela sprehajati med klopmi, potem je obstala pred tablo in vzela v roke kredo.

Takrat so se vrata široko odprla in upravitelj je pripeljal v sobo majhnega, zavaljenega gospoda z okroglim, rdečim obrazom in z malce na stran potisnjenim ovratnikom in ovratnico.

Upravitelj je odšel.

Penka Stojanova je vsa zbegana, zardela in preplašena rekla otrokom, naj sedejo, ponudila nadzorniku stol in poučevala naprej. Rada bi bila mirna, pa ni mogla najti moči v sebi. Čutila je, da se ji vse izmika in da ne more obvladati stvarine, o kateri govori in da ne more vzbuditi zanimanja niti pri otrocih, ki so se jim zaradi prisotnosti tujega človeka stiskala srca.

Od časa do časa se je učiteljica obrnila proti nadzorniku in takrat je opazila na njegovem obrazu nekaj posmehljivega.

Vstal je, se ji približal in ji šepetaje dejal: „Gospodična, vi ste zmedeni ali pa se niste dobro pripravili. Ko ste pisali...“

Učiteljica se je še bolj zmedla. Nič ni slišala, v ušesih ji je brnelo. Zadnje besede pa je razumela popolnoma narobe. Zdelo se ji je, da ji je nadzornik dejal nekaj o naročnini na list. Kakor stroj je hitro odgovorila:

„Sem, sem... nekaj sem jih dobila...“

„Kaj?“ je spregovoril nadzornik nekam začudeno.

„Nekaj naročnikov sem nabrala,“ je šepetaje in vsa zasopla spregovorila učiteljica.

(Konec na 6. strani)

JULES VERNE:

34

Potovanje na Luna*)

Teksas je bil sedaj prikrajšan za veliko trgovsko središče, za železnice in za pomembno naraščanje prebivalstva. Vse te prednosti so prešle na ničvredni floridski polotok, to pregrado, ki je menda po naključju padla med valove zaliva in Atlantskega oceana. In tako je bil odslej tudi Barbicane deležen mržnje Teksačanov. Tako so ga zasovražili, kakor generala Santa Anno. Kljub divjemu zaletu v trgovino, pa novi prebivalci Tampe niso pozabili na zanimiva dela „Topniškega kluba“. Nasprotno, navduševali so se za najmanjše podrobnosti podjetja in za vsak udarec rovače. Iz mesta v Stone's Hill in nazaj so neprestano rojile cele procesije romarjev.

Ze je kazalo, da se bo na dan poskusa zbrao na milijone gledalcev, kajti prihajali so z vseh vetrov in se zgrinjali na ozkem polotoku. Evropa se je izseljevala v Ameriko.

Priznati pa je treba, da si številni izletniki doslej niso bogve kako napasli radovednosti. Mnogi so se veselili, da bodo videli ulivanje, zadovoljiti pa so se morali z oblaki dima. Za lačne oči je to malo, ampak Barbicane ni pustil nikogar blizu. Pošteno so kleli, bavljali in godrnjali; predsednika so grajali in mu očitali samodržstvo, češ da ravna pravi Amerikanec drugače.

Okrog ograde Stone's Hilla je včasih že nevarno završalo. Toda, kakor vemo, je Barbicane neomajno vztrajal pri svojem sklepu.

Odkar pa je bil top Columbiad izdelan, ni bilo več mogoče zapirati vrat; nevljudno in celo neumno bi bilo dražiti občinstvo. Zato je Barbicane odprl vrata na stežaj, toda njegov praktični duh je znal iz radovednosti množic kovati lepe denarce.

Ze ogled ogromnega topa Columbiada je bil nekaj posebnega; vožnja na dno cevi pa je bila za Amerikanke višek zemeljske sreče. Zato ni bilo radovedneža, ki si ne bi privoščil izleta v notranjost tega kovinskega prepada. Posebno dvigalo s parnim pogonom je streglo radovednosti občinstva. Ljudje so kar besneli; ženske, otroci in starčki, vsi so hoteli spoznati do dna vse skrivnosti ogromnega topa. Vstopnina je znašala 5 dolarjev za osebo; kljub tej visoki ceni se je v dveh mesecih pred poskusom nabralo v blagajni „Topniškega kluba“ 500.000 dolarjev. Ni mi treba poudarjati, da so se člani kluba najprej pogreznili na dno topa. To prednost je slavno društvo zaslužilo. Slovesnost so priredili 25. septembra. Svečano okrašeno dvigalo je spustilo v globino deset zaslužnih članov slavnega kluba; med njimi so bili: predsednik Barbicane, J. T. Maston, major Elphiston, general Morgan, polkovnik Blomberry in inženir Murchison. Na dnu dolge cevi je bilo še tako vroče, da so se kar dušili in vendar — so se tajali od veselja in blažene sreče. Na kamnito kocko, topov temelj, so pogr-

nili za deset ljudi in električni žaromet jo je zalil z bleščečo svetlobo. Na mizo so pristajala kakor z neba zapovrstjo številna izbrana jedila, ki so jih izdatno zalivali z najboljšim francoskim vinom, vrednim sijajne pojedine 900 čevljev pod zemljo.

Gostija je postajala zelo živahna in celo hrupna; izmenjavali so številne zdravice, pili so na zdravje zemeljske oble in njenega satelita, na zdravje „Topniškega kluba“, Zedinjenih držav, lune, Febe, Diane, Seline, kraljice noči in na zdravje miroljubne krogle — kuričke v vsemirje. Živio klici so doneli po akustični cevi na vrh, kjer so jih zračni valovi spremenili v pravo bobnenje in grmenje. Okrog Stone's Hilla zbrana množica pa se je s srcem in glom pridružila kričanju desetih svatov na dnu orjaškega topa Columbiada.

J. T. Maston se ni imel več v oblasti in ni vedel, kaj bi počel. Težko bi bilo ugotoviti, če je bolj kričal ali bolj mahal z rokami in več pil ali več jedel. Vsekakor pa ne bi dal svojega prostora za celo kraljestvo — ne, tudi če bi top takoj nabasali in sprožili in bi ga razneslo v koščkih v vsemirje.

Sedemnajstvo poglavje
BRZOJAVKA

Velika dela „Topniškega kluba“ so bila tako rekoč že pri kraju in vendar sta morala miniti še dva meseca, preden naj bi kroglja odletela na luno. Dva meseca, ki sta se zdela nestrpnemu človeštvu po celem svetu dolga kakor več let! Dotlej so časo-

pisi objavljali najmanjše podrobnosti priprav in bralci so poročila pohlepno požirali; zdaj pa se je bilo treba bati, da bodo obroki senzacionalne paše občutno zmanjšani in vsakogar je plašila misel, da bo prikrajšan za svoj delež vsakdanjega razburjenja.

Pa se je zgodilo drugače. Popolnoma nepričakovan dogodek — sila nenavaden, neverjeten in malodane čudežen je znova razpalil duhove, hrepeneče za silnimi doživetji in pahnil ves svet v vrtnec skrajne napetosti.

Dne 30. septembra ob 3.47 uri zvečer je prispela na naslov predsednika Barbicana brzojavka, oddana po prekomorskem kablu Irska — Terre Neuve — ameriška obala.

Predsednik Barbicane je odprl ovojnico, prebral brzojavko in čeprav se je imel vedno v oblasti, so se mu pri tistih dvajsetih besedah oči zameglile in ustnice pobledele.

Takole se je glasila brzojavka, ki je spravljen zdej v arhivih „Topniškega kluba“:

Francija, Pariz

30. septembra ob 4.00 zjutraj

Barbicane, Tampa, Florida

Združene države

„Nadomestite okroglo granato s pošol-gastim, stožčastim izstrelkom. Notri bom potoval jaz. Pridem s parnikom „Atlanta“.

Michel Ardan.“

(Dalje prihodnjič)

BISTRICA NA ZILJI

Tudi pri nas je nekatere starše prevzel strah, da bi otroci utegnili znati preveč, če bi razen nemškega jezika tudi v šoli svoje domače slovensko narečje izpilili in ugladili v pisмени slovenski jezik. Zato smo v zadnjem šolskem tednu stavkali; a ne polnoštevilno. V mnogih starših je še živel zdravi čut, ki pove, da je to nesmiselno in za njihove otroke škodljivo početje. Bilo pa bi prišlo še več otrok v šolo, če jih nekateri gorečniki za slabo stvar ne bi zavračali na poti v šolo. To službo je prevzel na Bistriči carinik Scharf, človek, ki stalno ščuva proti Slovincem in ima svoje sestanke v ta namen na cesti, v gostilni in s posebno marljivostjo v okolišju šole ali v šolski konferenčni sobi. Je menda pripadnik Avstrijske ljudske stranke, nadučiteljska dvojica pa je po milosti socialistične stranke to, kar je. Pa med obema strankama je sijajna harmonija, če gre za gonjo proti Slovincem ali proti odločnemu nastopu na verskem polju in po katoliških načelih. Svet ni slep in ne gluha za to, kaj stikanje glav med temi pajdaši pomeni. Na njih sadovih jih boste spoznali. Stavko in sovraštvo zanesimo še med otroke! — Če je to vzgojno

Pri nas na Koroškem

pravilno, potem je otroku na prosto dano, če se hoče učiti računstva, pisanja, branja, prirodoznanstva itd., potem bo otrok odločal, česa se noče učiti in iz katerega predmeta se mu ne sme dati red v spričevalo. Potem bo otrok, ki se vso leto ni hotel učiti, pod pritiskom nasilnih staršev prisilil učitelje, da mu morajo dati dober red. Potem bo tudi otrok, kakor njegovi vzgojitelji, bral iz satansko navdahnjenih strankarskih časopisov in ne iz svetega pisma, kaj naj dela.

Le po tej poti naprej naprej! Vzgojitelji, do kam hočete po tej zmotni poti svoje otroke pripeljati? Štrajkali ste proti svojemu rodnemu jeziku. Štrajk proti svetosti nedelje tudi ni več neznan. Štrajk proti zveličanju svoje lastne duše in duš vaših otrok pa je pogosto sad vseh prejšnjih!

tilci nove maše in rušilci mlajev so bili tem bolj osramočeni.

Po novi maši je č. g. novomašnik v cerkvi delil novomašniški blagoslov.

Asistirali so novomašniku pri prvem sv. opravilu župnik iz Šmarjete č. g. Štefan, č. g. dr. Zablatnik iz Celovca, č. g. Cergoj iz St. Lipša ter letošnji novomašnik č. g. Adamič iz Zagorij.

Popoldne pa so se primicijski svatje zbrali v veliki dvorani Narodne šole v St. Rupertu pri Velikovcu. Čč. sestere so jim lepo postregle, gojenke gospodinske šole so za ta dan prihiteli s svojih domov in pripravile gostom lepo in pristrčno akademijo s petjem in rajanjem. Med kosilom so se pa vrstile deklamacije šolarjev iz Obirskega, kamenska godba je podjetno igrala in obirski pevci so peli, da jih je bilo veselje poslušati.

Bilo je to pravo narodno slavlje, bil je praznik bratov, ki jih povezuje prava in živa krščanska ljubezen.

Novomašniku pa želimo na njegovi življenjski poti obilo božjega blagoslova in moči, da kljub zaprekam, trnjam in težavam doseže končno zmagoslavje, katerega je svojim služabnikom zagotovil On, ki je prav na križu dosegel svojo največjo zmago.

GORJE PRI ZILJI

Kdo je v to lepo pokrajino zanesel ta satanov duh sovraštva, ki jo ima danes v kleščah? Znano nam je, da so v predhitlerjevski dobi bili tu tajni ilegalni shodi hitlerjancev. Ta duh se je tako močno ukoreninil, da človeka, ki vidi globlje, prešinja strah kakor pred hudobcem samim. Zvesto negujejo to Hitlerjevo dediščino pripadniki Avstrijske ljudske stranke, da celo njeni tukajšnji voditelji. Šola in ti voditelji pa so zelo tesno povezani; saj so njihovi ilegalni sestanki tudi to dvoje povezavali. Ni čuda, da je v zadnjem šolskem tednu šolska stavka zorela iz 90-odst. v stoodstotno. Saj so otroci že iz šolskega izleta prišli z novico, da bo sedaj šolska stavka. Pri križu v Drevljah so menda 82-letni Haupmanov oče otroke zavračali, ki so hoteli v šolo. Potem so pa tudi tisti, ki niso soglašali, iz strahu, kaj se jim utegne zgoditi, pridržali svoje otroke doma.

Prepričani smo, da otroci še niso tako zelo pokvarjeni, da bi si to mogli sami izmisliti. Otrok je le nad tem vesel, da se začnejo počitnice osem dni prej. A nekatere matere prav bolj stegneno hodijo v opičji zavesti, kaj so in kaj so dosegle.

Za dne 5. julija pa je bila sklicana v občinsko dvorano v Draščah „Elternbesprechung“.

Besedilo vabila je bilo naslednje:

E i n l a d u n g
zu der am Samstag, den 5. Juli 1958, um 20 Uhr, im Gemeindesaal in D r a s c h i t z stattfindenden

Elternbesprechung.

G r u n d: Aussprache über eine Resolution, um dem Protest gegen den Sprachzwang Nachdruck zu verleihen. Es werden beide Elternteile höflichst ersucht, pünktlich und sicher zu erscheinen.

Vabila te vsebine so dobile vse zanesljive in morebiti še za stavko pridobljive družine. Žalibog so te zadnje izostale razen malih izjem, katere je bilo strah pri tem zborovanju, kakor da bi bile zašle v peklenške klešče. Značilno za to zborovanje je bilo, da so tisti, ki so vabila raznašali, posebno pritrjevali, da pride nekdo iz Celovca, ki bo vso zadevo razjasnil. Značilno pa je tudi dejstvo, da na vabilih ni bilo nobenega podpisa, kdo vabi.

Zupan ni hotel izročiti ključa k občinski dvorani, pa je orožnik z Vrat posredoval.

Vodil je to zarotniško sejo ta, ki ni dal podpisa pod vabilo: g. Ernst Schwenner, pd. Komat v Gorjah. Ta je bil namreč pred dobrim letom odlikovan z naslovom zbornični svetnik Kmetijske zbornice. Tako imenovanje ima navadno za posledico, da malega človeka silno napihne in se čuti po-

VABILO ABSOLVENTKAM GOSPODINJSKIH ŠOL IN VSEM DRUGIM DEKLETOM

Zveza absolventk gospodinskih šol bo priredila zadnjo nedeljo v avgustu (31. 8.) skupno romanje na sv. Višarje.

Dekleta oskrbite si potne liste ali kak drug dokument. Prijavite se čimprej v gospod. šoli v St. Rupertu ali St. Jakobu, da bo moč pravočasno urediti vse potrebno glede avtobusa in prenočišča.

Pohitite s prijavi!

Odbor zveze absolventk.

VABILO

Farna mladina iz St. Lipša priredi v nedeljo, dne 20. 7. 1958 ob pol 4. uri pop. in 8. uri zvečer pri Škorjancu v Boji vesi igro „NEVESTA IZ AMERIKE“ in „ZENIN MIHA“.

Iskreno vabljeni od blizu in daleč!

~~~~~
klicanega k udeleževanju, ki pade v oči. (Sicer je tudi po postavi orjak.)

Iz Celovca ali iz Beljaka ni bilo govornika. Zato je vse opravil kar pd. Komat. V začetku je rekel udeležencem, da kdor se zborovanja noče udeležiti, lahko zapusti dvorano; toda povedati mora vzrok, zakaj dvorano zapuša.

Med sejo se je raznel pravi peklenški bes nad neko družino v Zahomcu. Pripomniti pa je treba, če računamo, da so zborovali kristjani, da je tista družina v Zahomcu glede krščanstva in krščanskega udeleževanja vsem, ki so se tam zbrali, daleč naprej. V privatnem razgovoru je član te družine dobil zagotovilo: Euch werden wir noch ganz und gar ausrotten. Pa je ta odgovoril: Res, vaš oče je v Hitlerjevem času že letal z revolverjem po Zahomcu; ni čuda, da bi vi radi dovršili, kar on še ni mogel. Toliko v pripombo, kakšno sovraštvo ta zborovanjska hitlerjanska klika vzgaja.

Na zborovanju je bilo sklenjeno, da se slovenščina v gorjanski šoli odpravi. Pd. Pernat, kmetijski voditelj, se je stegnil v vsej svoji velikosti in rekel: Mi hočemo samo neško šolo! Kdor hoče svoje otroke še slovensko učiti, za tiste naj na Bistriči napravijo en tak razred in bodo tja hodili v šolo. Žandar g. Schaubach bi bil pripravljen pristati na to, da bi bila slovenščina od tretjega razreda naprej.

Kaj s udeleženci podpisali in ali se je resolucija prebrala ali ne, piscu še ni znano. Znano mu je pa, da je pd. Komat zagrozil pred podpisovanjem: Kdor ne bo podpisal, k tistemu pridejo na dom, da bo pred dvema pričama podpisal.

Udeležencem, ki so podpisali, da ne bi bili izjema, je bilo kakor bi na tem peklenškem zborovanju svojo dušo prodali samemu vragu.

Upriporili so to sovražno akcijo — voditelji Avstrijske ljudske stranke in zdi se, da se hoče poslavljajoča se nadučiteljska dvojica s to lepo gesto ovekovečiti v Gorjah.

GLOBASNICA

Biseromašnik Alojzij Hutter — 90-letnik

V nedeljo, dne 20. VII., ko bomo Podjunčani pohiteli k Sv. Hemi na primicijo novomašnika č. g. Simona Wutteja, bo med nami — če Bog da — tudi biseromašnik č. g. Alojzij Hutter, ki je daroval l. 1892, torej pred 66 leti istotam svojo prvo daritev. Le najstarejši Globašani se še spominjajo na to redko slovesnost. 85-letni Poded na primer ve povedati, da je na primiciji njegovega bratranca Lojzeja bilo lepo vreme in vroče, da je slikal pozdravni napis na sprejemna vrata in da ga je nato Gradišnik povabil na mošt, ki je bil pa tako kisel, da jo je že po prvem požirku popihal.

Biseromašnik Alojzij Hutter se je letos maja meseca preselil iz Grebinja v svojo rojstno faro na očetov dom v Globasnici, kjer je 23. junija obhajal svoj devetdeseti rojstni dan. Bralci „Našega tednika“ ga poznajo po njegovih spominih iz mladostnih in dijaških let, ki jih je svoj čas priobčeval v našem listu.

Po končanih študijah, ki jih je pričel v St. Pavlu in nadaljeval na gimnaziji ter bogoslovnem semenišču v Celovcu, ga je škof Kahn posvetil 1892 v duhovnika. Svojo prvo duhovniško službo je vršil kot kaplan v Hodišah. Iz Hodiš je bil poklican na Sv. Višarje, od tam pa v Prevalje. Njegove nadaljnje postaje so bile: Ettendorf, Pliberk, Guštanj, Vobre, Koprivna pri Črni, Gospa Sveta, Timenice in St. Lipš pri Zeneku, kjer je stopil radi rahlega zdravja v začasni pokoj. Naš biseromašnik je bil ve- (Nadaljevanje na 6. strani)

Nova maša na Želinjah

Pred 50 leti je na Želinjah, tihi planinski vasi, sredi šumečih, zelenih gozdov, bila nova maša. Prvič je takrat pristopil k oltarju sedaj že pokojni častiti gospod Leopold Kassl. Pred 25 leti je daroval tu svojo prvo nekravavo žrtev č. g. Poš. Minulo nedeljo pa je pristopil znova k oltarju potomec Kasslove družine, č. g. Leopold Kassl, ki ga je dne 6. julija 1958 posvetil za mašnika prevz. dr. Köstner, škof krški, v celovski stolnici.

Sprejem z mlaji

Na predvečer so Želinje slovesno sprejele svojega novomašnika. V imenu fare ga je pozdravil domači dušni pastir č. g. Štefan iz Šmarjete, ob navzočnosti krščanskih faranov. Visoki mlaji so se dvigali v nebo kot znaki žive vere tistih, ki čutijo, da je novomašnik velika čast in milost božja za družino, v kateri se je rodil, pa tudi za faro, v kateri je zrastel.

Toda ko se je naredil nov dan, Gospodov dan, so mlaji ležali požagani, cvetje raztreseno in napisu večidel potrgani. Satan, gospodar teme, je bil ponoči na delu, njegovi služabniki so pod plaščem noči šli podirati mlaje in trgati napise; bali so se sonca in ljudi, kajti zavedali so se sramote, ki jo delajo.

Zlikovci so mogli sicer podreti mlaje, ne pa pravega krščanstva v srcih. Ob slovesu od doma je spregovoril novomašniku č. g. dr. Pavle Zablatnik, ki ga je spoznal še kot malega šolarčka. Že takrat ga je odlikovala prisrčna pobožnost ter velika ljubezen do božjega oltarja, kateremu je rad služil kot ministrant. Bili so časi, ko sta križ Kristusov in slovenska beseda bili pregnani iz šol in preganjani. Nato je novomašnikov oče podelil svoj blagoslov, tudi v imenu matere, ki jo je Bog pred tremi leti poklical k sebi.

Dve prisrčni deklamaciji sta novomašniku izrekla dva izmed najmlajših želinjskih faranov; vmes pa je godba iz Kamna pod vodstvom č. g. dr. Cigana zaigrala nekaj slavnostnih pesmi, pevski zbor z Obirskega pa je pod vodstvom č. g. Holmarja še prav posebej povzdignil slovesnost.

Nato se je razvrstila dolga procesija in se po zložni poti preko livad napotila proti bližnji cerkvi. Brezove veje ob poti so bile sicer izravnane in podrite, toda zato se je v molitvi rožnega venca dvigala k nebu prava krščanska ljubezen.

Novomašnikova prva daritev pod stoletno lipo

Pri cerkvi je bil pod košato, stoletno lipo bil pripravljen oltar pred milim nebom. Tudi tukaj je sledilo nekaj ljubkih deklamacij, nato pa je spregovoril slavnostni pridigar č. g. župnik Holmar.

Po odhodu č. g. dr. Zablatnika je bil prišel č. g. Holmar v Želinje za dušnega pastirja. Med drugimi šolarji je že našel pridnega ministranta in nadarjenega učenca iz Kaslove hiše. Takrat je bil verouk izgnan iz šole in so ga g. župnik poučevali v cerkvi — seveda za tiste, ki so hoteli priti. Med temi je bil redno tudi današnji novomašnik. Pa ni bil sam, za vsako roko je vodil še enega brata. Prava prisposodba križa, je vzkljnil govornik. Ko je šolar doraščal, je v njem dozorevala misel na duhovski stan. Odšel je na gimnazijo na Plešivec in tam dobro napredoval. Ko je č. g. Holmar materi razodel željo mladega študenta, da postane duhovnik se je zgrozila. Če kateri poklic ni imel nobene ugodne bodočnosti, je bil to duhovski. Mati, čeprav

sama globoko pobožna in Bogu vdana, je v svoji ljubezni predročila otroku, kaj ga čaka. Ne da bi ga hotela siliti v stran od oltarja, ampak samo da bo vedel, kakšen križ s to odločitvijo prevzema nase. Ostal je trden in gotovo je bila mati te njegove odločitve v srcu najbolj vesela. Težko je čakala na sinovo posvetitev, toda Bog je hotel, da jo je dočakala v nebesih.

Duhovnikovo poslanstvo

Nato je pridigar govoril o duhovniškem poklicu, ki ni tak kot drugi. Namen posvetnega poklica je v tem, da tistemu, ki si ga izbere, nudi življenjsko eksistenco, včasih bogastvo, morda tudi slavo in čast. Duhovski poklic pa je služba Kristusu, služba njegovi družini na zemlji. Duhovnikova dolžnost je, da ljudstvo vodi po pravi poti v večnost. Ni tudj to poklic, ki si ga lahko izbereš, ampak je treba, da te Stvarnik izbere za službo, da se odpoveš svetu in se ves posvetiš njemu. Zato je nova maša tako velik praznik. Je dokaz, da ima Bog, Stvarnik vesoljstva tudi v času atomskih bomb in neslutnih življenjskih ugodnosti, še moč, da pokliče k sebi mladega človeka, ki se odpove vsem ugodnostim življenja ter si izbere križ.

V nemškem nagovoru je nato č. g. Holmar naznačil bistvo krščanstva, čigar prva in največja zapoved je ljubezen. Nove maše, posebno tam, kjer so redke, so slovesna priložnost za obnovitev farne skupnosti v medsebojni bratski ljubezni. Ta praznik so hoteli nekateri omadeževati s tem, da so porušili mlaje in potrgali napise. To so dejanja sovraštva, sovraštva med brati v isti fari, sovraštva med dvema narodoma v isti deželi. Ljudje, ki so to storili, zatorej niso kristjani, kajti njihovo sovraštvo ni vredno kristjana. Vem, da jih danes ni tukaj, je dejal pridigar, a kljub temu je treba to dejanje obsoditi. Je svetokrunstvo Gospodovega dne in Gospodove daritve!

Med sv. mašo so ubrano prepevali obirski pevci, č. g. Cigan pa je vodil ljudsko petje ob zvokih godbe. Ves širni travnik ob idilni cerkvi v Želinjah se je zlil v eno samo mogočno pesem ljubezni. Sramo-

Spored nove maše v Globasnici

V soboto dne 19. julija, ob 7. uri zvečer bo sprejem novomašnika.

V nedeljo ob 7.30 uri zjutraj slovo od doma.

Ob 9. uri nova sveta maša pri Sv. Hemi.

Ob 7. uri zvečer zaključna pobožnost.

V primeru slabega vremena bo ob 9. uri zjutraj slovo od doma, nato pa nova sveta maša v farni cerkvi v Globasnici.

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani)

lik prijatelj narave, posebno gore in gorjanci so mu prirastli k srcu. Kot vpokojeni župnik je deloval od leta 1910 do leta 1913 v Kortah, nato pa enajst let v rojstnem kraju nepozabnega dr. Valentina Rožiča, pri Sveti Trojici na Gorenjskem. Šele leta 1924 se je vrnil zopet na Koroško, kjer je pet let vodil faro Kazaze, nato Suho in nazadnje Krčanje, kjer je stopil drugič v pokoj. Na vseh teh svojih duhovniških postajah je bil naš jubilarit neumoren in vnet delavec v vinogradu Gospodovem.

V Timenicah, kamor je prišel pred 56 leti za provizorja, je bilo še vse slovensko; edino neki učitelj je hotel že takrat odpraviti slovenski veronauk v šoli. Tudi pri Gospe Sveti je pridigal naš jubilarit še vsako nedeljo v slovenskem jeziku.

K svojemu 90-temu rojstnemu dnevu je sprejel naš jubilarit, ki je še zdrav in čil, številna voščila, med drugim tudi od pisatelja Meška. Sorodniki so mu zapeli podoknico, med njimi sta mu voščila mali Rudi Sekol in Emica Gregorič v verzih, ki jih je zložila gospa Matilda Košutnikova; zadnje kitice se glasijo takole:

*Petdeset let kmalu minilo je,
zlatomašnik postali ste;
počastili ste v Trnu Marijo našo
pri Njej zapeli ste veselo zlato mašo.*

*Ker še polni bili ste kreposti,
Bogu to bilo ni zadosti,
daš vam je novih milosti
in še obsul vas z biseri.*

*Kakor vam Bog bil je doslej,
naj vam bo dober še vnaprej!
Ohrani naj vas še mnoga leta,
po smrti pa naj vam da nebesa sveta!*

*Eno prosimo še vas,
da k Bogu molite za nas,
da enkrat skupaj bili bi veseli,
v nebesih Bogu hvalo peli!*

LOVANKE

(Poroka)

Naglo, naglo čas beži — to resnico občuti marsikdo že v svoji mladosti. Tako je bilo pri Mariji Germadnik: naglo se je odločila za skupno življenjsko pot. Na praznik svetih apostolov Petra in Pavla sta si obljubila pred Bogom zvestoba Friderik Krainz in pd. Metodova Micka, ki je večkrat nastopila pri Farni mladini in peli pri cerkvenem zboru. Obilo sreče in zadovoljstval

ZIHPOLJE

(Pogreb skrbne in verne gospodinje)

Dne 25. junija smo pokopali na golšovskem pokopališču Katarino Bricelj, gospodinjo v žihpoljskem župnišču. Pogreba se je udeležila skoro vsa duhovščina dekanije. Dvanajst duhovnikov je poleg g. dekana Koširja, ki je vodil pogreb, spremljalo Katarico na zadnji poti.

Rajna Katarina je bila nadvse skrbna gospodinja in izredno pobožna žena. Koliko duhovnikom, ki so prihajali na dekanijske konference in na obisk, je rada postregla! Predvsem pa je bila verna žena. Vsakdanja sv. maša in sv. obhajilo sta ji dajala moč, da je mogla prenašati veliko trpljenje, ki

ga ji je Bog naložil v zadnjih petih letih, ko jo je mučila zavratna, neozdravljiva bolezen. Samo tega se je vedno bala, da bi ne mogla več biti kje blizu cerkve in bi tako ne imela več priložnosti za vsakdanjo sv. obhajilo. Bog je njene želje uslišal. Samo tri tedne je bila pred smrtjo za stalno navezana na posteljo in to v župnišču, tako da je euharistični Kristus prihajal vsak dan k njej in ji delil milost potrpljenja v hudih bolečinah in jo s svojo milostjo, ki jo On daje v tej nebeški hrani, storil vredno večnega življenja.

Kako lepo so se na njej uresničile besede sv. pisma: „Dragocena je pred Gospodom smrt njegovih pravičnih.“ Naj počiva v miru.

Replje pri Šmihelu

Pekovo družino je zadela zopet huda nesreča. Točno 9 mesecev po prezgodnji smrti matere, ki je zapustila toliko otrok, je tragično umrla hčerka Rezi Tomitz, ko jo je v soboto, 12. t. m. ubila strela. Umrta je v cvetoči pomladi vesele mladosti, v 18. letu življenja.

Rezi se je izučila pri Krautu v Pliberku, sedaj pa je hotela v službo v Vorarlberg, kjer je že njena sestra. Tako težko je šla od ljubljenega doma kot da bi slutila ne-

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 20. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. 7.35 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 21. 7.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za vsakega nekaj. — 18.40 Za ženo in družino. — TOREK, 22. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Domači zbori pojejo. — SREDA, 23. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 24. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Za razvedrilo igrajo mali ansambli. — PETEK, 25. 7.: 14.00 Poročila, objave. — Slovenske narodne in umetne pesmi. — SOBOTA, 26. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Poljedelski stroji, motorne kosilnice, stroji za setev, stroji za trošenje umetnih gnojil, grablje, obračalci za seno, Heuma-Sonnenrad-Universalmaschine, traktorji z vsemi nadomestnimi deli. Vse to vam dobavlja trdka

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihaja, p. Dobrla ves

STROKOVNA TRGOVINA za DEŽNA OBLAČILA

Ballon-Popeline, loden-plašči za moške, dame in otroke v največji izbiri! Gumijasta oblačila. Vsakovrstna popravila izvršimo takoj.

VAL. TARMANN

KLAGENFURT, Völkermarkter Str. 16

Katece prednosti

Vam nudi

Teppichhaus Radlmayr

PRI NAKUPU PREPROG · PREGRIJAL · BLAGA ZA POHIŠTVO · NAMIZNEGA IN POSTELJNEGA PERILA

1 NAJVEČJO IZBIRO

2 PAZLJIVO POSTREŽBO

3 NIZKE CENE · PLACILNE OLAJŠAVE

BELJAK-VILLACH · POSTGASSE 3 · TEL. 47-67

Dvonadstropna hiša

sredi Celovca

ugodno naprodaj

Pojasnila v upravi lista pod značko „Mesto“

srečo. Pred odhodom je še v Rinkolah na dan celodnevnega češčenja 9. t. m. prejela svete zakramente, saj je bila vedno verno in pošteno dekle iz zglede krščanske hiše. Potem je še obiskala sestro v Celovcu in od tam je šla še obiskat prijateljico na Radislah. Med potjo jo je na cesti proti Zrelcu doletela nevihta, stopila je v zavetje pod lipo. Tedaj je udarila strela, ki je ubila njo in nekega vojaka, ranila še neko deklico, ki so ji pa še rešili življenje. Morda bi tudi Rezi še rešili, če bi takoj kdo poskusil z umetnim dihanjem.

Kako so jo vsi ljubili, je bilo vidno, ko je ležala doma med cvetjem z belim dekliškim vencem, sama kot nedolžni nežni cvet, bolj podobna speči kot mrtvi. Toliko obj-

skov, toliko molitve in solza! Kako velika množica jo je spremila v Šmihel k zadnjemu počitku, kjer so jo sprejeli č. gg. kaplan Nemeč, g. župnik Verhnjak in g. provizor Zaletel, cerkveni pevci pa so ji zapeli v slovo.

Vsak pogreb je žalosten, posebno pa, ko izročamo zemlji mlado dekle, iztrgano nasilno očetu, bratom in sestram, polno upov in načrtov. Toda Rezi je odšla k svoji materi, tembolj gotovo, ker se je pripravila za na pot — ne v Vorarlberg, ampak v večnost — s svetimi zakramenti. Z živo vero, da je njegova žena in sedaj hčerka odšla k Bogu in da upamo na nasvidenje, je Pekov oče sprejel oba udarca.

Vsej Pekovi družini naše iskreno sožalje!

ZDRAVNIK SVETUJE

Klimatska zdravilišča

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

V sredogorskih zdraviliščih se pogostoma nahajajo tudi zdravilni vrelci z moderno urejenimi kopelmi ter studenci s priročnimi napravami za zajemanje in pitje mineralnih vod. V vodi zdravilnih vrelcev so gotove rudnine in plini ter mnogo prvin v sledovih. Vrh tega imajo mnogi vrelci povišano temperaturo. Ako znaša temperatura pri toplih vrelcih nad 20° C, govorimo o „naravnih“ kopalniščih. Rudnine v takih vrelcih imajo posebno lastnost, da niso kar enostavne soli, ampak so raztopljene in razkrojene v z elektriko nabite delčke, v takozvane ione. Na električni razklanosti različnih soli temelji tudi zdravilna vrednost naravnih kopalnišč, česar ne morejo nuditi umetno pripravljene soli v kadni kopeli pod domačim krovom.

V enem vrelcu naletimo včasih na do 50 različnih prvin v sledovih. Prvine v sledovih so anorganične prvine, ki so v komaj zaznavnih količinah potrebne za življenje, v nasprotju z rudninami, kakor natrij, magnezij, fosfor, kalcij, kalij in žveplo, ki jih potrebuje telo v razmeroma velikih količinah. Med prvine v sledovih štejemo bor, fluor, aluminij, silicij, stroncij, arzen, brom, cin ali kositer, jod, nikelj, cink, titan, vanalij itd. Človek lahko zboli za boleznimi, ki izvirajo iz pomanjkanja prvin v sledovih. Zanimivo je, da vsebujeja morska voda in med največ prvin v sledovih, ki so važne za človeka. Te prvine so solni deleži v jako šibki koncentraciji. Čeprav se ne moremo pojasniti učinka tako majhnih sledov kemičnih snovi v vseh podrobnostih, sta pa vendar odvisna značaj vrelca in marsikatera njegova vrлина od prisotnosti takih prvin v sledovih.

Po količini posameznih rudnin v vodi razlikujemo na primer vrelce s kuhinjsko soljo (Kochsalzquellen) — 1 g kuhinjske soli v enem litru vode, — slane vrelce (Solequellen), če vsebuje 1 liter vode več kot 15 gramov kuhinjske soli. Pri prstenih vrelcih (erdige Quellen) prevladujeta kalcij in magnezij (1 g v 1 litru vode). Vode grenčice (Bitterquellen) imajo poseben okus po Glauberjevi soli t. j. po žveplenokislem natriju (več kot en gram v enem litru vode). Nadalje najdemo jodove vrelce (1 tisočinka grama joda v enem litru vode), izvirke z železovimi karbonati ali takozvane vode jeklenice (Stahlwasser), z najmanj 10 tisočinkami železove soli v 1 litru vode.

Radioaktivni vrelci, na primer v Gasteinu, vsebujejo radij in torij v obliki soli ali emanacij. Emanacija je razkrojina radija v plinastem stanju, ki so jo vode sprejele v notranjosti zemeljske oble, ko so te vode prišle v dotiko z radioaktivnimi elementi. Sprejemamo jo največ z vdihavanjem, manj v kopelih.

Med plini, ki jih zadržujejo vrelci, igra ogljikova kislina glavno vlogo. Vrelci, bogati na ogljikovi kislini, so izrazite zdravilne kopeli za srčna obolenja. V taki kopeli vdihavamo ogljikovo kislino deloma z zrakom, deloma pa jo sprejemamo skozi kožo. Z ogljikovo kislino spodbujamo funkcijo krvnega obtoka, in sicer na mil, toda zelo učinkovit način. Z ogljikovo kislino nasičena voda je izborno zdravilo za ohlapen želodec. Kot namizna voda je taka slatina osvežujoča in kaj okusna pijača.

HISA NAPRODAJ

Enonadstropna nova hiša s kuhinjo, kopalnico, in 6 za tuje opremljenih sob, s tekočo vodo, se radi boleznij ugodno proda. Pojasnila daje: Helmut Bürger, Zellpitsch, Neubau, p. Velden a. W.

Vsa sadna drevesca — jabolčna do 20% cenejša kot drugod — vam dostavi domača drevosnica ing.

Marko Polzer, pd. Vazar, p. St. Veit i. Jauntal.

Sončna očala - Sonnenbrillen

OPTIKER SEKERKA

KLAGENFURT, 10. OKTOBER-STR.

**ŠIVALNI STROJI
PLETILNI STROJI
GRUNDNER**
Klagenfurt, Wienerg. 10
nächst der Stadtpfarrkirche

Sporočilo

Zaradi razdiranja naših žičnic imamo na razpolago večjo količino še dobro uporabnih žičnih vrvi (Seile) v debelini od 14 do 28 mm, ki so na prodaj po ugodnih cenah. Te jeklene žične vrvi so zelo uporabne tudi v kmetijskem gospodarstvu za vzpenjače za prevoz materiala.

Fratelli Romanelli

Holzindustrie,

Ettendorf i. Lav.,

Tel. Lavamünd 300